

ASIGURĂRI ȘI REASIGURĂRI

CONCEPTE. METODE. TEHNICI

**ROXANA ARABELA DUMITRAȘCU
RALUCA GEORGIANA MOSCU**

ASIGURĂRI ȘI REASIGURĂRI

CONCEPTE. METODE. TEHNICI.

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2013**

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUMITRAȘCU, ROXANA ARABELA

Asigurări și reasigurări : concepte, metode, tehnici /

Roxana Arabela Dumitrașcu, Raluca Georgiana Moscu.

București : Editura Universitară, 2013

ISBN 978-606-591-700-2

I. Moscu, Raluca Georgiana

347.764(498)

368(498)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065917002

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2013
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Introducere	9
Capitolul 1 Noțiuni generale privind asigurările	
1.1. Evoluția asigurărilor în România	11
1.2. Conceptul de asigurare	14
1.3. Funcțiile și rolul asigurărilor	16
1.4. Clasificarea asigurărilor	18
1.5. Societățile de asigurare și brokerii	23
1.6. Legislația privind asigurările	25
1.7. Întrebări și teste	27
Capitolul 2 Elementele tehnice ale asigurărilor	
2.1. Subiecții și obiectul asigurării	31
2.2. Riscul în asigurări și interesul asigurat	32
2.3. Suma asigurată și prima de asigurare	34
2.4. Paguba, dauna, avaria și despăgubirea de asigurare. Perioada de asigurare și teritoriul acoperit	37
2.5. Principii (sisteme) de acoperire a pagubei	38
2.6. Evenimente asigurate	40
2.7. Întrebări, teste și aplicații	42
Capitolul 3 Contractul de asigurare	
3.1. Definiție și caracteristici ale contractului de asigurare	53
3.2. Principiile care stau la baza încheierii și derulării contractelor de asigurare	54
3.3. Etape în încheierea contractului de asigurare	56
3.4. Drepturile și obligațiile părților prevăzute în contractul de asigurare	57
3.5. Încetarea contractului de asigurare	59
3.6. Întrebări, teste și aplicații	61
Capitolul 4 Considerații generale privind asigurările de bunuri	
4.1. Elemente generale privind asigurările de bunuri	65
4.2. Constatarea și evaluarea pagubelor. Stabilirea despăgubirilor	69
4.3. Asigurarea clădirilor, a altor construcții și a conținutului acestora împotriva pagubelor produse de incendiu și alte calamități	73
4.4. Asigurarea lucrărilor de construcții – montaj și a răspunderii constructorului	75
4.5. Asigurarea bunurilor sau valorilor împotriva furtului prin efracție sau prin acte de tâlhărie	76
4.6. Asigurarea obligatorie de locuințe versus asigurarea facultativă de locuințe	77

4.7. Întrebări, teste și aplicații	80
--	----

Capitolul 5

Considerații principale privind asigurările de persoane

5.1. Caracteristicile asigurărilor de persoane	106
5.2. Prezentarea principalelor tipuri de asigurări de viață	110
5.3. Alte asigurări de persoane	113
5.4. Prima de asigurare și rezerva matematică la asigurările de viață	116
5.5. Modele actuariale utilizate pentru determinarea mărimii primelor de asigurare și rezervei matematice	118
5.6. Întrebări, teste și aplicații	118

Capitolul 6

Considerații generale privind asigurările de răspundere civilă

6.1. Elemente generale ale asigurărilor de răspundere civilă	143
6.2. Asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto	146
6.3. Asigurarea de răspundere civilă profesională	151
6.4. Asigurarea de răspundere civilă a angajatorului, a producătorului și a managerului	154
6.5. Alte tipuri de asigurări de răspundere civilă	156
6.6. Întrebări, teste și aplicații	157

Capitolul 7

Asigurarea riscurilor financiare

7.1. Elemente generale ale asigurărilor de riscuri financiare	164
7.2. Asigurarea creditelor	165
7.3. Asigurarea de garanții și asigurarea de fidelitate	171
7.4. Întrebări și teste	173

Capitolul 8

Reasigurările

8.1. Considerații generale privind reasigurările	176
8.2. Caracteristici de bază ale reasigurărilor facultative și contractuale	179
8.3. Tipuri de reasigurări obligatorii proporționale	182
8.4. Tipuri de reasigurări obligatorii neproporționale	184
8.5. Întrebări, teste și aplicații	186

Capitolul 9

Sistemul public național al asigurărilor sociale

9.1. Noțiuni generale privind asigurările obligatorii sociale	198
9.2. Sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale	201
9.3. Asigurările sociale de sănătate	205
9.4. Sistemul asigurărilor pentru șomaj	208
9.5. Întrebări, teste și aplicații	210

Capitolul 10
Stabilitatea financiară a societății de asigurare și eficiența economico-socială a asigurărilor

10.1. Noțiunea de stabilitate financiară a societăților de asigurare	219
10.2. Noțiunea de eficiență economico-socială a activității de asigurare	220
10.3. Indicatorii utilizați pentru măsurarea eficienței economico-sociale a asigurărilor	221
10.4. Întrebări, teste și aplicații	226

Capitolul 11
Situații de risc la nivel de organizație

11.1. Factorii de multiplicare a riscurilor organizaționale.....	238
11.2. Semnificații și implicații ale riscului la nivel de organizație	240
11.3. Evoluția ciclică a situațiilor de risc	243
11.4. Reacții organizaționale la situațiile de risc	244
11.5. Întrebări și teste	247

Capitolul 12
Managementul riscului în domeniul asigurărilor și reasigurărilor

12.1. Relația dintre risc și asigurare	249
12.2. Noțiunea de management de risc	252
12.3. Implementarea sistemelor de management al riscurilor	254
12.4. Metode de transfer al riscurilor prin asigurare	258
12.5. Etica riscului în asigurări	259
12.6. Întrebări și teste	260

Capitolul 13
Etapele managementului riscului în asigurări și reasigurări

13.1. Identificarea riscurilor și incertitudinilor din cadrul activității	263
13.2. Evaluarea sau cuantificarea riscului	266
13.3. Controlul riscului	268
13.4. Întrebări, teste și aplicații	272

Bibliografie	275
Anexe	278

INTRODUCERE

Disciplina *Asigurări și reasigurări* corespunde unui important domeniu teoretico-aplicativ responsabil de investigarea condițiilor necesare pentru asigurarea eficienței maxime a funcției de identificare, control și gestiune a riscurilor din variate domenii social – economice. Această disciplină face parte din familia științelor ce studiază fenomenele și procesele financiare, abordându-le, totuși, dintr-un unghi specific și anume cel al modalităților de evaluare, prevenire și acoperire, pe baza unor resurse financiare constituite anticipat și în moduri adecvate, a diferitelor situații potențial – provocatoare de pierderi materiale și/sau de altă natură. Din această perspectivă, unul dintre obiectivele primordiale ale asigurărilor și reasigurărilor ca domeniu teoretic, dar și ca practică economică este determinarea și analiza corectă a probabilităților și posibilităților de apariție a situațiilor de acest gen. Trebuie menționat că, pe măsură ce crește gradul de complexitate și sofisticare a sistemelor micro și macroeconomice moderne, se amplifică și expunerea lor față de riscuri, crize și diverse fluctuații atipice. Această creștere a sensibilității și vulnerabilității în aria de acțiune economică și socială accentuează importanța asigurărilor și reasigurărilor.

În această lucrare, asigurările sunt abordate, în mod fundamental, ca măsuri de prevedere, de natură financiară, pentru conservarea anumitor bunuri, recuperarea unor pagube, protejarea unor interese economice, ocrotirea persoanelor fizice etc. Ca proces economic, asigurările vizează constituirea în comun de către persoanele fizice și juridice, prin contribuții specifice, sub forma primelor de asigurare, a unor fonduri financiare destinate acoperirii daunelor ce pot surveni ca urmare a producerii unor evenimente nesigure, dar posibile. Principala motivație a asigurărilor constă în existența obiectivă a unor riscuri ce se pot manifesta în viitor (evenimente probabile), cu potențial de cauzare a unor prejudicii. Asigurarea intervine între asigurat și asigurător, de regulă o instituție specializată, care se obligă ca în schimbul primelor de asigurare, plătite periodic de asigurat, să-l despăgubească în cazul producerii evenimentului (riscului). Primele de asigurare plătite de asigurat depind de mărimea sumei asigurate și de natura riscului. Relațiile de asigurare ce intervin între agenții economici devin tot mai complexe pe măsură ce se extinde aria și genul riscurilor asigurate.

Întrucât activitatea de asigurare și reasigurare urmărește să ofere mecanisme de protecție financiară împotriva unei vaste game de pericole potențiale, demersul de identificare, analiză, cuantificare și evaluare a riscurilor reprezintă o componentă esențială a acestui domeniu de afaceri. Studiul riscurilor furnizează suportul analitic și informațional pentru proiectarea produselor de asigurare și a politicilor promovate de societățile de asigurare. Oferta și strategiile companiilor din domeniul asigurărilor rezultă direct din studiul temeinic, riguros și sistematic al întregii palete de riscuri posibile ce pot afecta activitatea și integritatea diferitor segmente de clienți. În felul acesta, managementul riscurilor constituie nucleul conceptual și metodologic pe care se fundamentează operațiunile derulate în sectorul asigurărilor.

Afacerile de asigurare și reasigurare reprezintă sectorul economic căruia, printre altele, îi revine dificila funcție de preluare și absorbție a riscurilor din celelalte zone ale economicului. O altă funcție de maximă importanță asumată de asigurări și reasigurări se referă la atenuarea discrepanțelor și incongruențelor prea accentuate ce apar periodic între ciclurile economice reale și ciclurile financiare. În cadrul acestui sector se exteriorizează tendințele „subterane“, ascunse observării superficiale sau formale, de conturare a principalelor riscuri economice, financiare sau de altă natură. Rezultă că asigurările, în

calitate de „captator al riscurilor“, formează un mecanism-suport absolut indispensabil pentru funcționarea normală a economiei de piață. Eficiența asigurărilor și reasigurărilor este expresia directă a nivelului de incertitudine ce caracterizează economia, manifestând un grad ridicat de sensibilitate la variațiile fenomenelor aleatorii și imprevizibile.

Domeniul asigurărilor este strâns intercorelat cu cel investițional, întrucât colectarea unor substanțiale fonduri financiare în vederea protejării împotriva unor pericole prezumtive impune, prin respectarea principiului raționalității, utilizarea alternativă a acestor mijloace bănești ca urmare a valorificării judicioase a oportunităților beneficiare identificate pe piețele financiare. De asemenea, asigurările moderne sunt caracterizate printr-o reglementare juridică minuțioasă și printr-o gamă extrem de largă de produse și servicii. Ultimele două aspecte transformă asigurările și reasigurările într-un domeniu de cunoaștere sistematică și riguroasă, cu propriul arsenal metodologic.

Profundele schimbări structurale survenite în economia mondială, precum și în cea națională – globalizarea, dematerializarea, dereglementarea, reșezările sectoriale, aprofundarea crizei, etc – ne îndeamnă să privim critic nu numai practicile decizionale de pe diferite nivele organizatorice ale economicului, ci și eșafodajul teoretic care le-a inspirat. Aceste mutații exercită efecte deosebit de presante în sensul reexaminării conceptelor și modelelor teoretice din majoritatea științelor financiare. Asigurările și reasigurările nu numai că nu reprezintă o excepție, ci, dimpotrivă, se situează în avangarda acestei înnoiri conceptuale, întrucât este domeniul care și-a asumat misiunea de a răspunde la câteva întrebări fundamentale:

Ce reprezintă în prezent riscul și, în consecință, fezabilitatea unei construcții economice, sociale sau personale?

Care sunt principalii factori (inductori) ai riscurilor în societatea modernă?

Care sunt mijloacele de protejare împotriva tendinței de multiplicare a riscurilor?

Desigur, problematica asigurărilor și reasigurărilor este mult mai complexă, însă trebuie să recunoaștem că celelalte preocupări sunt, în mod direct sau indirect, doar niște derivate subordonate acestor trei aspecte cruciale, iar acuitatea crizei economice ne obligă să revizuiim, uneori chiar radical, opticile tradiționale asupra lor.

Intenționăm ca lucrarea pe care am elaborat-o să se constituie fie și numai într-o modestă contribuție la explorarea acestei problematici pe cât de bogată, pe atât de importantă pentru competitivitatea și consistența economică a unei țări.

Lucrarea de față își propune ca obiectiv major să prezinte studenților și masteranzilor principalele noțiuni teoretice și instrumente practice privind tipurile și contractele de asigurare, funcționarea pieței de asigurări, supravegherea domeniului de asigurări, estimarea și gestiunea riscurilor asociate asigurărilor, managementul companiilor de asigurări. Unul dintre obiectivele subordonate este informarea completă a studenților și masteranzilor privind modul de comunicare și mecanismele de integrare a pieței autohtone de asigurări în piețele internaționale. În aceeași ordine de idei, se va urmări familiarizarea cititorilor cu principalele reglementări naționale și internaționale în materie de asigurări și reasigurări. Însușirea modelelor și tehnicilor de analiză și gestiune specifice domeniului asigurărilor și reasigurărilor constituie un alt punct de maxim interes țintit de autori. Lucrarea se axează pe o expunere sistematică și de factură interdisciplinară a aspectelor conceptuale și metodologice fundamentale care configurează domeniul asigurărilor și reasigurărilor moderne.

Lect. univ. dr. Roxana Arabela Dumitrașcu

CAPITOLUL 1

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND ASIGURĂRILE

- 1.1. *Evoluția asigurărilor în România*
- 1.2. *Conceptul de asigurare*
- 1.3. *Funcțiile și rolul asigurărilor*
- 1.4. *Clasificarea asigurărilor*
- 1.5. *Societățile de asigurare și brokerii*
- 1.6. *Legislația privind asigurările*
- 1.7. *Întrebări și teste*

A asigura are semnificație de a lua măsuri de precauție sau de a oferi siguranță. Anumite evenimente nedorite, ce se petrec în viața indivizilor, pot avea consecințe materiale sau financiare, pot provoca vătămări grave, deteriorări ale stării de sănătate a acestora sau chiar decesul. Modalitatea pasivă principală prin care se poate realiza protecția este evitarea riscului. Ca metode active de protecție pot fi folosite: reducerea probabilității producerii riscului (adoptarea unei atitudini și conduite preventive în fața riscului, limitarea cauzelor care conduc la producerea evenimentelor nedorite), limitarea consecințelor unui risc, asumarea riscului (crearea de rezerve) sau transferul riscului (apelarea la asigurători sau reasigurători).

1.1. Evoluția asigurărilor în România

Asigurările au apărut din necesitatea de protecție a oamenilor împotriva unor evenimente nedorite cauzate de forțele naturii, om (individ, grup, societate) sau de dezvoltarea tehnico-științifică. Astfel, asigurările reprezintă un domeniu de activitate foarte important atât pentru fiecare individ în parte cât și pentru întreaga societate în ansamblu. În România, asigurările au cunoscut o evoluție continuă de-a lungul istoriei, dar dezvoltarea lor maximă s-a manifestat după anul 1990.

Asigurările în România până în anul 1990

Formele cele mai simple, primitive ale asigurărilor s-au manifestat în țara noastră încă din secolul XIV-lea prin intermediul breslelor din Transilvania, în care fiecare membru era obligat să plătească o taxă de înscriere, iar apoi cotizații periodice. Sumele strânse erau folosite pentru a suporta cheltuielile de înmormântare ale unui membru al breslei și pentru plata de ajutoare văduvei și copiilor celui decedat. Cu timpul s-au organizat și dezvoltat asociații pentru stingerea incendiilor care funcționau cu aportul și în favoarea mai multor comune învecinate. Aceste asociații se numeau *Case de Incendii*. O astfel de casă de incendii a fost organizată la Brașov în anul 1744, fiecare membru fiind obligat să plătească trimestrial o sumă de bani, astfel încât puteau fi despăgubiți cei care erau afectați de un incendiu.

În România, prima organizație de asigurare propriu-zisă a fost organizată de către Asociația Meseriașilor din Brașov (1844) având caracter specific de asigurare de viață, sub denumirea de *Institutul General de Pensii* din Brașov.

Momentele cele mai importante care marchează apariția și dezvoltarea asigurărilor moderne în România sunt:

- înființarea în anul 1871 a societății de asigurare Dacia;
- înființarea în anul 1873 a societății de asigurare România;
- fuzionarea în anul 1882, a celor două societăți de asigurare sub denumirea de Dacia – România;
- înființarea în anul 1882 a societății de asigurări Naționala.

Un număr relativ mare de societăți de asigurare au luat ființă și au funcționat până la primul război mondial. Totuși, în această perioadă, activitatea de asigurări a avut un caracter sporadic, nereușind să se consolideze și să se acorde despăgubiri sau sume asigurate, care să ajute efectiv populația și întreprinderile, iar riscurile cuprinse în asigurare erau relativ limitate. În această perioadă au fost practicate următoarele trei categorii de asigurări: asigurări de viață, asigurări de incendiu și asigurări de transporturi fluviale și maritime.

Activitatea în domeniul asigurărilor s-a intensificat și s-a diversificat între cele două războaie mondiale, practicându-se toate tipurile de asigurare. Acum a avut loc o pătrundere a capitalului străin în sectorul asigurărilor din România. În anul 1930 s-a înființat *Oficiului pentru supravegherea întreprinderilor private* care încheiau asigurări și reasigurări în țară și care funcționa pe lângă Ministerul Industriei și Comerțului (de remarcat intervenția statului în acest domeniu). Acest organism avea rolul de reglementare și control a activității societăților de asigurare. În perioada respectivă existau în România 24 de societăți de asigurare.

Restrângerea substanțială a activității de asigurare s-a manifestat odată cu începerea celui de-al doilea război mondial. Astfel, în anul 1945 funcționau în România numai 13 societăți de asigurare românești și 5 reprezentanțe străine, dintre care cea mai importantă era Adriatica din Italia.

O etapă distinctă a asigurărilor o constituie perioada după 1948, în care s-a instaurat monopolul statului în acest domeniu, prin naționalizarea din 1948 a tuturor societăților de asigurare, care au fost trecute în proprietatea statului.

În anul 1952 a fost creată *Administrația Asigurărilor de Stat – ADAS*, care își desfășura activitatea sub conducerea Ministerului Finanțelor. ADAS a deținut monopolul în sectorul asigurărilor din țara noastră aproape patru decenii. Nici o altă societate de asigurare cu capital românesc sau străin nu a mai existat în România în această perioadă. Obiectul de activitate al ADAS consta în practicarea tuturor tipurilor de asigurare de bunuri, persoane și răspundere civilă prin efectul legii (obligatorii) și pe baze contractuale (facultative).

Ca atare, putem concluziona că perioada 1948 – 1990 nu a cunoscut o dezvoltare și diversificare a activității de asigurare, întrucât mecanismul asigurărilor de stat nu a determinat o competiție care să stimuleze dezvoltarea acestei ramuri a economiei naționale.

Asigurările în România după anul 1990

Începând cu 1 ianuarie 1991, ADAS și-a încheiat activitatea. Portofoliul de asigurări și patrimoniul acestei instituții au fost preluate de primele trei societăți de asigurare pe acțiuni nou constituite: ASIROM, care practica asigurări obligatorii, facultative și reasigurări, ASTRA, care practica asigurări facultative și reasigurări și CAROM, care a preluat activitatea privind constatarea daunelor, stabilirea și plata despăgubirilor în cazurile de daune produse în România, când răspunderea revine unor asigurări la societățile de asigurare din străinătate și în cazurile de daune produse în străinătate asiguraților din România. Prin Legea nr. 47/iulie 1991 a fost desființat monopolul de stat în domeniul asigurărilor din România.

În anul 1992 a fost înființată Banca de Export – Import a României, denumită Eximbank, specializată în asigurarea riscurilor financiare și politice.

La toate cele patru societăți, capitalul social inițial era integral deținut de statul român, ca acționar unic.

Alături de societățile cu capital de stat au început să funcționeze o serie de societăți cu capital privat sau mixt, care își desfășoară activitatea în domeniul asigurărilor și reasigurărilor.

Astfel, pe perioada 1995 – 2001, se constată variația numărului societăților de asigurare, ajungând de la 17 la 72 societăți de asigurare în anul 2000 și reducându-se la 47 în anul 2001, ca urmare a autorizării societăților de asigurare de către CSA (Comisia de Supraveghere a Asigurărilor). CSA este singura autoritate împuternicită prin lege cu atribuții de autorizare, supraveghere prudențială și control a activității de asigurare sau intermediere a asigurărilor în România. De asemenea, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor este împuternicită cu emiterea normelor de aplicare a legilor din domeniul asigurărilor.

La nivelul anului 2012 pe piața românească existau 43 de societăți de asigurare și/sau reasigurare. Dintre acestea 20 de societăți desfășurau activitate de asigurări generale; 12 societăți desfășurau activitate de asigurări de viață și 11 societăți practicau ambele categorii de asigurare. La începutul anului 2012 dețineau autorizație de funcționare, emisă de CSA, 584 de brokeri de asigurare și/sau reasigurare. În aceeași perioadă erau deschise pe teritoriul României 12 sucursale autorizate în alte state membre ale UE – Franța, Germania, Belgia, Marea Britanie, Ungaria, Austria și Suedia.

Tabelul 1

Evoluția pieței asigurărilor în perioada 2007-2011 în România

<i>Indicatori</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
Număr societăți de asigurare, din care:	42	44	45	43	43
-societăți ce practică activitate de asigurări generale	21	21	21	20	20
-societăți ce practică activitate de asigurări de viață	9	11	13	12	12
-societăți ce practică ambele categorii de asigurare	12	12	11	11	11
Grad de penetrare a asigurărilor în PIB (%) <i>(Prime brute încasate/PIB) × 100</i>	1,77	1,77	1,80	1,62	1,35
Densitatea asigurărilor (lei/loc) <i>Prime brute încasate pe locuitor</i>	332,4	415,62	413,27	387,85	410,77
Variația primelor brute încasate față de anul anterior	17,53	17,15	-5,24	-13,27	-10,98
Numărul brokerilor de asigurări	348	403	437	482*	493

**În anul 2011 dețineau autorizație de funcționare emisă de CSA 567 de brokeri, dar numai 482 din aceștia au transmis situații financiare aferente exercițiului financiar 2010 și raportări privind activitatea desfășurată în același an.*

Sursa : Rapoartele CSA asupra pieței de asigurări și a activității desfășurate în perioada 2007-2011

În perioada 2007 – 2011, se constată o variație ușoară a numărului societăților de asigurare, de la 42 în anul 2007 la 43 în anul 2011. Numărul maxim de societăți de asigurare a perioadei analizate a fost atins în anul 2009.

Gradul de penetrare al asigurărilor în Produsul Intern Brut (PIB) a înregistrat o diminuare a nivelului, în anul 2011 comparativ cu anul 2010, evoluție influențată în principal de scăderea volumului de prime subscrise, dar și de creșterea nominală a valorii PIB. În anul 2011, gradul de penetrare în PIB al asigurărilor, determinat ca raport între primele brute subscrise pentru asigurări generale și de viață și PIB, era de 1,35%,

înregistrând o scădere cu 0,27 puncte procentuale față de nivelul anului 2010. De fapt, valoarea indicatorului în anul 2011 este cea mai scăzută din perioada analizată (2007–2011).

Densitatea asigurațiilor, un alt indicator specific sectorului asigurațiilor, este determinată ca raport între volumul de prime brute subscrise și numărul populației. Potrivit calculelor realizate de CSA, în anul 2011, acest indicator a înregistrat o valoare de 410,77 lei/locuitor, nivel în creștere cu 22,92 lei/locuitor față de anul 2010 (387,85 lei/locuitor). Această creștere a fost determinată de scăderea numărului de locuitori luat în calcul pentru anul 2011, comparativ cu cel anunțat de Institutul Național de Statistică (INS) pentru anul 2010 (21.413.815 locuitori).

1.2. Conceptul de asigurare

Asigurarea constă în protecția financiară pentru pierderi cauzate de o gamă largă și variată de riscuri. Asigurarea are la bază un acord de voință (un contract de asigurare) încheiat între asigurator și asigurat (cele două părți principale ale contractului de asigurare). Asiguratorul oferă asiguratului protecție pentru riscurile pe care și le-a asumat, obligându-se să acopere asiguratului contravaloarea daunelor (sau suma asigurată în cazul asigurațiilor de persoane) în caz de producere a acestor evenimente. În schimb, asiguratul se obligă la plata unei sume de bani numită primă de asigurare pe toată perioada contractuală (Figura 1).

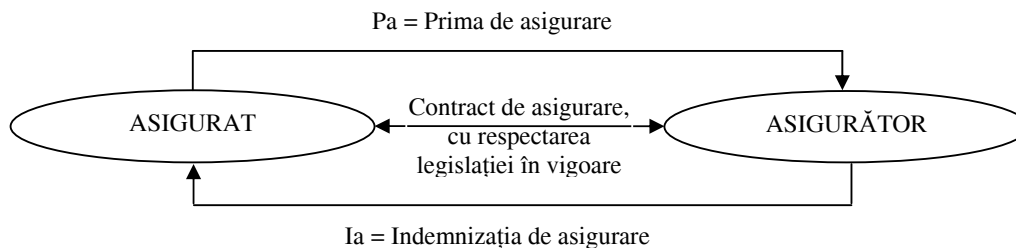

Figura 1 Operațiunea de asigurare

Asigurarea poate fi abordată din punct de vedere economic, financiar și juridic.

Din punct de vedere economic asigurarea implică constituirea, în condiții specifice, a fondului de asigurare, în legătură cu care pot fi puse în evidență câteva aspecte:

- asigurarea se constituie sub formă bănească;
- fondul de asigurare se constituie descentralizat, la nivelul fiecărei societăți de asigurare, pe baza primelor de asigurare încasate de la persoane fizice sau juridice interesate să înlăture pagubele pe care ar urma să le suporte în urma producerii unor evenimente;
- constituirea și utilizarea fondului de asigurare implică relații economice între părți prin fluxurile bănești pe care le presupune încasarea primelor și apoi plata despăgubirilor aferente.

Fondul de asigurare se constituie centralizat și se utilizează în vederea acoperirii unor pagube provocate de fenomene viitoare și nesigure. În principiu, din acest fond nu se suportă pierderile determinate de folosirea normală a unor bunuri, de consumarea acestora în procesul de producție ori în gospodăriile populației, de diminuarea valorii lor din diverse motive. Fondul de asigurare se utilizează în mod centralizat pentru:

- acoperirea pagubelor provocate de fenomenele asigurate la asigurările de bunuri și la cele de răspundere civilă, respectiv plata sumelor asigurate la asigurările de persoane;
- finanțarea unor acțiuni legate de prevenirea pagubelor;
- constituirea unor fonduri de rezervă la dispoziția societății de asigurare; etc.

La nivelul societăților de asigurare se pot constitui următoarele fonduri de rezervă:

- fonduri de rezervă financiară, constituite din surse proprii și considerate fonduri de autoprotecție sau autoasigurare;
- fonduri de rezervă și / sau de asigurare, constituite (atât în formă materială, cât și bănească) în mod centralizat pe seama bugetului de stat, a bugetelor locale și din veniturile bănești ale diferitelor ministere, departamente;
- fonduri de asigurare propriu-zise, constituite prin plăți de sume de bani sub formă de prime de asigurare;
- fondul de garantare a asiguraților, constituit, administrat și utilizat de către Comisia de Supraveghere a Asiguraților, prin buget propriu de venituri și cheltuieli.

Din punct de vedere financiar, se poate aprecia că asigurarea se constituie într-un „intermediar“ financiar între persoanele fizice asigurate care plătesc eșalonat primele de asigurare și persoanele fizice sau juridice care au nevoie de resurse financiare suplimentare.

Asigurarea ca formă de intermediere financiară rezidă în faptul că, mai ales în asigurările de viață, societatea de asigurare oferă asiguraților nu numai protecția de asigurare, ci și instrumentele de economisire și de fructificare a resurselor bănești. În spatele societății de asigurare, ca intermediar financiar, stau persoane fizice, care au încheiat asigurări de viață în dublu scop: pentru a se proteja împotriva unor posibile evenimente viitoare și pentru a-și fructifica economiile încredințate societății de asigurare. Societățile de asigurare pentru a crește valoarea surselor atrase prin încasarea primelor de asigurare, vor antrena aceste sume pe piața financiară de capital.

Din punct de vedere juridic, pentru a fi operantă, asigurarea trebuie să capete o formă juridică, fapt ce rezultă dintr-un contract ca lege a părților și din legea propriu-zisă emisă de puterea legislativă. Astfel, contractul de asigurare și legea de organizare a asiguraților constituie izvoarele de drepturi și obligații în materie de asigurări.

Asigurațiile prezintă următoarele trăsături caracteristice:

- existența și acțiunea unor riscuri pe care asigurarea le ia sub protecția sa (riscuri asigurabile);
- existența unei comunități de risc, formată din totalitatea persoanelor fizice și juridice care, amenințate de existența unor riscuri comune, acceptă să plătească sume de bani sub forma primelor de asigurare, din care ulterior se vor acoperi pagubele produse de aceste riscuri;
- mutualitatea în suportarea pagubelor, care reprezintă un act de solidaritate umană, potrivit căruia riscul este suportat și acoperit în comun de către toate persoanele cuprinse în asigurare;
- formarea și utilizarea fondului de asigurare sub formă bănească;
- evenimentul (manifestarea riscului) trebuie să fie întâmplător și realizarea lui să nu depindă de voința asiguratului, fie datorită faptului că acest lucru este imposibil (de exemplu, calamitățile naturale), fie că interesul asiguratului sau legea îl împiedică să îl provoace (accidente, incendii, etc);
- evenimentul să fie evaluabil, să se bazeze pe calcule statistico-matematice, atât în privința frecvenței lui, cât și a proporțiilor valorice ale fiecărui caz în parte.

Aceste trăsături redau esența conceptului de asigurare, fiind valabile pentru orice tip de societate. Sunt considerate asigurări numai relațiile care se caracterizează prin aceste trăsături definitorii, iar fondurile de asigurare se formează în cadrul acestor relații.

Prin prisma acestei concepții, în țara noastră, există două mari categorii de fonduri de asigurare, și anume:

- fondurile de asigurare constituite în cadrul asigurărilor de bunuri, persoane și răspundere civilă (denumite asigurări comerciale);
- fondurile de asigurări sociale.

Deosebirea dintre cele două categorii de asigurări ține de fluxurile de formare și de distribuire a fondurilor constituite prin intermediul lor. Astfel, la asigurările mijlocite de societățile de asigurare, participanții la constituirea fondurilor sunt, de regulă, și beneficiari ai indemnizațiilor de asigurare (excepție fac asigurările de persoane, unde beneficiarii ai sumelor asigurate pot fi terțe persoane desemnate de asigurați). La asigurările sociale, participanții la constituirea fondurilor (agenți economici, instituții publice și statul) nu sunt beneficiari direcți ai resurselor distribuite, în timp ce neparticipanții (salariați, pensionari, persoane fără nici un venit sau cu venituri reduse) sau participanții într-o mică măsură sunt beneficiarii nemijlociți ai fondurilor respective.

Luând în considerare cele spuse, sistemul asigurărilor din România are următoarele componente:

- sistemul asigurărilor comerciale (asigurări de bunuri, persoane, răspundere civilă);
- sistemul public național al asigurărilor sociale (pensii, indemnizații, ajutoare, trimiteri la odihnă și tratament, etc);
- asistența socială (pentru persoane care nu au fost încadrate în muncă, nu au mijloace proprii de trai, nu au susținători legali, etc).
- asigurările sociale de sănătate;
- asigurările sociale pentru șomaj.

1.3. Funcțiile și rolul asigurărilor

Prin intermediul funcțiilor sale, asigurarea își justifică rolul, direcțiile și modalitățile de acțiune, precum și efectele scontate. Ca și celelalte componente ale sistemului financiar, asigurările îndeplinesc anumite funcții, cum ar fi: funcția de repartiție, funcția de control și funcția financiară, dar și funcții specifice ca funcția de compensare a pagubelor și funcția de prevenire a producerii pagubelor.

1. *Funcția de compensare a pagubelor* pricinuite de calamități ale naturii și de accidente (în cazul asigurărilor de bunuri și răspundere civilă) și plata unor sume asigurate (în cazul asigurărilor de persoane), atunci când în viața asiguraților intervin anumite evenimente. Aceasta este funcția care a stat la baza apariției și dezvoltării asigurărilor. Astfel, asigurarea are rolul de a contribui la refacerea bunurilor avariate sau distruse, la repararea unor prejudicii față de terțe persoane pentru care asigurații răspund conform legii și acordarea unor sume de bani în cazul producerii unor evenimente privind viața și integritatea oamenilor.

2. *Funcția de prevenire a producerii pagubelor* se exercită pe două căi principale, și anume:

- a) prin finanțarea unor activități de prevenire a calamităților și accidentelor (construirea de diguri de protecție împotriva inundațiilor, lucrări de împăduriri, desecări, irigații,

cercetare științifică a fenomenelor care sunt răspunzătoare de catastrofele naturale, etc);

b) prin stabilirea unor condiții de asigurare care să oblige pe asigurat la o conduită preventivă permanentă (participarea asiguratului la acoperirea unei părți din pagubă, obligația asiguratului pe linia eliminării sau limitării pagubelor, etc).

3. *Funcția financiară* apare ca urmare a decalajului de timp între momentul încasării primelor și momentul plății despăgubirilor sau a sumelor asigurate, decalaj important, îndeosebi în cazul asigurărilor de viață, dar și a celorlalte categorii de asigurări. Astfel, societățile de asigurare concentrează temporar sume de bani foarte importante pe care apoi le plasează pe piața capitalului (constituirea de depozite sau disponibilități curente la bănci, acordarea de credite pe termen scurt sau efectuarea unor diverse operațiuni pe seama resurselor mobilizate) în scopul obținerii unor venituri suplimentare și al creșterii siguranței afacerilor.

4. *Funcția de repartiție* este explicată prin procesul de redistribuire a unei părți din produsul intern brut. Această funcție se manifestă în două cazuri: în procesul de formare a fondului de asigurare pe seama primelor de asigurare; în procesul de dirijare a fondului de asigurare către destinațiile sale legale (plata indemnizațiilor de asigurare, finanțarea unor activități cu caracter preventiv, acoperirea cheltuielilor administrative ale companiilor de asigurare și constituirea unor fonduri de rezervă).

5. *Funcția de control* ca funcție complementară a asigurărilor, urmărește modul cum se încasează primele de asigurare și alte venituri ale companiilor de asigurare; cum se efectuează: plățile cu titlu de indemnizații de asigurare, cheltuielile de prevenire a riscurilor, cheltuielile administrative, determinarea corectă a drepturilor asiguraților, administrarea corectă a fondului de asigurare.

Alte funcții ale asigurărilor sunt: funcția de economisire (în cazul asigurărilor de viață) și funcția de reducere a costurilor statului (scad costurile legate de protecția socială).

Asigurarea are ca scop, prin intermediul contribuțiilor vărsate de către asigurați, să plătească indemnizația, aceluia dintre ei care sunt victimele evenimentelor nedorite. Acest lucru explică rolul social al asigurărilor. Un alt aspect al rolului social al asigurării este incidența sa în supraviețuirea întreprinderilor. Permițând supraviețuirea întreprinderilor, victime ale unor evenimente nedorite (incendiu, faliment al unui client debitor, răspundere civilă, etc) asigurarea îi salvează pe angajați, precum și locurile lor de muncă, cu toate implicațiile, și contribuie la restabilirea relațiilor sociale și a celor de muncă.

În țările dezvoltate, asigurările contribuie la *crearea de produs intern brut* prin valoarea adăugată adusă de societățile de asigurare. Asigurările sunt importante și pe *pieța muncii* deoarece antrenează un număr semnificativ de persoane ce lucrează în domeniul asigurărilor și reasigurărilor.

Asigurările participă la oferta de împrumut pe piața financiară prin fructificarea rezervelor pe care le constituie sub forma investițiilor lor în depozite bancare, bonuri de tezaur, acțiuni, obligațiuni, acordarea de împrumuturi asiguraților în contul sumelor asigurate la asigurările de viață și sub alte forme de plasament. Plasarea acestor rezerve se face în funcție de posibilitățile de fructificare, de prevederile legale privind nivelul lichidităților ce trebuie asigurate și proporțiile investițiilor în diverse tipuri de active.

Asigurările îndeplinesc și un rol de *intermediar* între asigurații care dețin resurse temporar disponibile prin plata primelor de asigurare și beneficiarii despăgubirilor sau a sumelor asigurate. Atunci când se efectuează și operații de reasigurare (cedări de prime sau plăți de indemnizații de asigurare în afara țării), *societățile de asigurări influențează și balanța de plăți a țării*. Asigurările oferă și garanția investițiilor prin faptul că orice proiect modern de investiție, de dezvoltare necesită participarea asigurărilor, fără garanția cărora

antreprenorul și, mai ales, bancherul nu și-ar risca fondurile necesare pentru proiectul respectiv.

1.4. Clasificarea asigurărilor

Cunoașterea diferitelor forme de asigurare care se practică se poate realiza pe baza unor criterii de clasificare reprezentative. În literatura de specialitate, cei mai mulți specialiști în materie utilizează următoarele criterii:

1. *După modul de realizare a raporturilor juridice de asigurare (sau după forma de realizare) sunt: asigurări obligatorii (prin efectul legii) și asigurări facultative.*

Asigurarea obligatorie a apărut din interesul economic și social al întregii colectivități și ea se aplică atunci când bunurile unui număr mare de persoane fizice și juridice sunt amenințate de anumite riscuri, astfel încât fiecare deținător al bunului respectiv ar avea de suportat pagube la producerea evenimentelor asigurate. În țara noastră, formele de asigurare obligatorie sunt: asigurarea de răspundere civilă pentru pagube produse din accidente de autovehicule și asigurarea pentru locuințe. Asigurarea pentru locuințe a devenit obligatorie în România deoarece peste 60% din fondul de locuințe prezintă un grad de uzură avansat, iar 60 – 70% din teritoriul țării noastre este situat într-o regiune predispusă la cutremure și inundații. Răspunderea obligatorie pentru locuințe se încheie împotriva următoarelor riscuri: cutremure, alunecări de teren, inundații. Valoarea sa este de 10 și 20 de euro, în funcție de tipul construcției.

Asigurarea facultativă (sau contractuală) are la bază acordul de voință dintre asigurător și asigurat, concretizat în contractul de asigurare, prin care sunt stabilite drepturile și obligațiile părților, precum și toate celelalte elemente ale asigurării (riscuri, primă de asigurare, sumă asigurată, etc). Acest tip de asigurare se încheie numai la solicitarea asiguraților.

2. *După obiectul asigurării acestea sunt: asigurări de bunuri, asigurări de persoane, asigurări de răspundere civilă și asigurări de riscuri financiare.*

În cazul *asigurărilor de bunuri*, obiectul asigurării îl constituie anumite bunuri (o construcție, autovehicule, animale, etc) care sunt expuse anumitor riscuri provocatoare de daune. Principalele forme de asigurare în cadrul acestei ramuri sunt:

- asigurarea clădirilor, construcțiilor și a conținutului acestora;
- asigurarea autovehiculelor;
- asigurarea culturilor agricole;
- asigurarea animalelor; etc.

Asigurările de persoane au ca obiect persoana fizică, viața și integritatea sa, supuse amenințării unor evenimente care pot provoca boala, invaliditatea sau decesul. În cadrul acestor asigurări, asiguratul sau beneficiarul asigurării are dreptul să primească indemnizația de asigurare fără a exista vreo legătură cu prejudiciul suferit. Asigurările de persoane pot fi:

- asigurări de viață;
- asigurări pentru cazurile de accidente.

În cazul *asigurării de răspundere civilă*, numită și asigurare de responsabilitate, obiectul asigurării constă într-o valoare patrimonială egală cu despăgubirile ce ar urma să le plătească asiguratul ca urmare a unui prejudiciu cauzat unei terțe persoane pentru care răspunde potrivit legii. Printre cele mai importante asigurări de răspundere civilă se disting:

- asigurarea de răspundere civilă auto (obligatorie);

- asigurarea de răspundere civilă legală sau contractuală (facultativă);
- asigurarea răspunderii constructorului, etc.

Asigurările de riscuri financiare se referă în mod special la asigurările de credite și la asigurările de garanții. Ca exemple putem enumera:

- asigurarea facultativă a creditelor;
- asigurarea facultativă de garanție;
- asigurarea facultativă a creditului acordat pentru bunuri comercializate în sistem leasing;
- asigurarea facultativă a creditelor acordate persoanelor fizice sau juridice pentru cumpărarea de bunuri;
- asigurarea și garantarea creditelor de export, etc.

3. După natura relațiilor dintre părțile implicate în asigurare, există:

Asigurarea directă sau propriu-zisă – în care sunt implicați, nemijlocit, asiguratul și asiguratorul între care intervine, după caz, contractul sau polița de asigurare (Figura 2). Acestea sunt asigurări tradiționale și au o sferă largă de cuprindere, vizând toate ramurile.

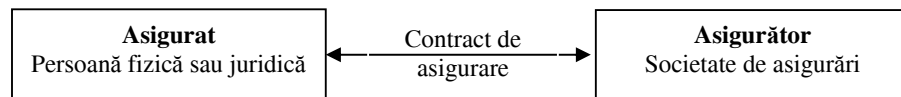

Figura 2 Asigurarea directă

Coasigurarea este o formă de asigurare directă în care asiguratul încheie contractul de asigurare, pentru masa bunurilor asigurate, cu mai multe societăți de asigurare în același timp, dar în cotă parte, riscurile vizate fiind greu de acoperit de către o singură societate de asigurare (Figura 3).

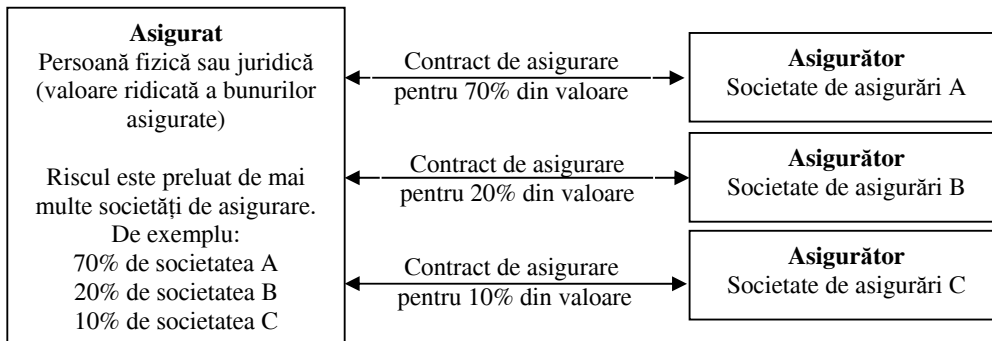

Figura 3 Coasigurarea

Reasigurarea este o asigurare indirectă, fiind o formă de asigurare a asiguratorului. Apariția reasigurărilor este motivată de creșterea valorii bunurilor aduse în asigurare de către asigurați și de cerința impusă asiguratorului de a face față unor riscuri grele. Prin reasigurare, asiguratorul cedează unui reasigurator (societate de asigurare – reasigurare) o parte, mai mare sau mai mică, din riscurile preluate de la asigurații săi și primele de asigurare aferente (Figura 4).

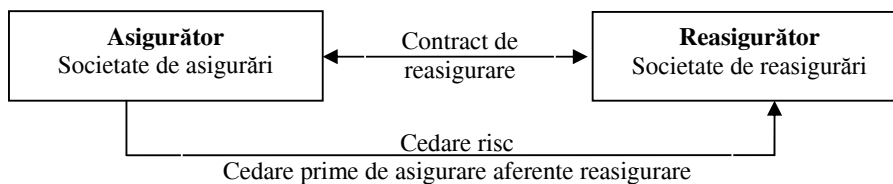

Figura 4 Reasigurarea

4. După natura riscurilor, asigurările pot fi clasificate în:

- asigurări pentru *riscuri din calamități* (inundații, cutremure, alunecări de teren, trăsnet, etc);
- asigurări pentru *riscuri cu caracter social – politic* (război, greve, etc.);
- asigurări pentru *riscuri ce provin din natura mărfurilor* (spargere, mucegăire, alterare, etc).

5. După sfera de cuprindere teritorială, asigurările se împart în asigurări interne și asigurări externe.

Asigurările interne se caracterizează prin faptul că părțile contractante (asigurat, asigurător, beneficiar și contractant), obiectele asigurate și riscurile asigurate se află sau se produc pe teritoriul aceluiași stat. De asemenea, primele de asigurare, sumele asigurate și despăgubirile sau indemnizațiile se plătesc în moneda statului pe teritoriul căruia se află bunurile sau se produc riscurile.

Asigurările externe se caracterizează prin aceea că fie părțile contractante, fie obiectul asigurării, fie riscul asigurat se află pe teritoriul altui stat. Caracteristic acestor asigurări este faptul că părțile pot stabili și plăti prima de asigurare în valută. În categoria asigurărilor externe, pot fi incluse: asigurarea mărfurilor pe timpul transportului extern, asigurarea navelor maritime și fluviale ce parcurg rute internaționale, asigurarea de răspundere civilă pentru pagube din accidente auto pe teritoriul altui stat (asigurarea Carte Verde) și altele.

6. În anuarele statistice internaționale, asigurările sunt clasificate în: *asigurări de viață și asigurări de non-viață*, sau *asigurări de pagube și asigurări de persoane*.

Asigurările de viață:

- se asigură în principal riscul de deces;
- decesul, ca risc asigurat, este un eveniment sigur, însă momentul producerii lui este incert;
- în contractul de asigurare există obligatoriu trei persoane: asigurătorul, asiguratul și beneficiarul, uneori și contractantul asigurării;
- nu sunt contracte de indemnizare sau de despăgubire (caracter neindemnitar);
- beneficiarul poliței este, de regulă, o terță persoană;
- stabilirea sumei asigurate ține seama de nevoia de protecție și de posibilitățile financiare ale asiguratului;
- în momentul producerii riscului asigurat, suma pe care asigurătorul o plătește asiguratului se numește sumă asigurată;
- asigurătorul calculează rezerve matematice (fondul asigurărilor de viață) din care se plătesc sumele asigurate;
- perioada de asigurare este relativ mare, pe termene de 5 – 20 de ani (sau chiar mai mult).

Asigurările de non-viață:

- riscurile asigurate sunt diverse, iar riscul de deces este acoperit numai în cazul răspunderii civile față de terți;
- producerea riscului asigurat este incertă, probabilă, posibilă;
- în contractul de asigurare există obligatoriu două persoane: asigurătorul și asiguratul, uneori și beneficiarul asigurării, ce încasează contravaloarea despăgubirii;
- sunt contracte de indemnizare sau de plată a unor despăgubiri;
- beneficiarul despăgubirii este, de obicei, una și aceeași persoană cu asiguratul;
- stabilirea sumei asigurate se face în funcție de valoarea reală a bunului în momentul producerii riscului;
- suma pe care o datorează asigurătorul în momentul producerii riscului asigurat se numește despăgubire și este în limita sumei asigurate, menționată în contractul de asigurare;
- asigurătorul calculează rezerve tehnice din care se vor plăti despăgubirile de asigurare;
- perioada de asigurare este, de obicei, de maxim 12 luni, cu posibilitatea reînnoirii contractului.

7. La noi în țară, pe baza Legii nr. 403/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, clasificarea asigurărilor cuprinde două categorii de asigurări: *asigurări de viață și asigurări generale* (asigurări de bunuri și asigurări de răspundere civilă).

Tabelul 2

Asigurări de viață

<i>Clase de asigurări de viață</i>	<i>Tipuri de asigurări cu bază contractuală</i>
I. Asigurări de viață, anuități și asigurări de viață suplimentare II. Asigurări de căsătorie, asigurări de naștere III. Asigurări de viață și anuități care sunt legate de fonduri de investiții IV. Asigurări permanente de sănătate	<ul style="list-style-type: none">• asigurări de viață care includ: asigurarea la termen de supraviețuire, asigurarea de deces, asigurarea la termen de supraviețuire și de deces (mixtă de viață), asigurarea de viață cu rambursarea primelor, asigurarea de căsătorie, asigurarea de naștere;• anuități;• asigurări de viață suplimentare: asigurări de deces din accident, asigurări de vătămări corporale, asigurări de incapacitate permanentă din boală, asigurări de incapacitate permanentă din accident, asigurări de incapacitate temporară din boală, asigurări de incapacitate temporară din accident, asigurări de spitalizare, asigurări de cheltuieli medicale, asigurări de boli grave, asigurări de șomaj, când acestea se încheie suplimentar unui contract de asigurări de viață;• asigurări permanente de sănătate.

Clase de asigurări generale și despăgubiri acordate:

1. Asigurări de accidente (inclusiv de muncă și boli profesionale), pentru care se acordă:
 - despăgubiri financiare;
 - despăgubiri în natură;
 - despăgubiri mixte (financiare și în natură);
 - despăgubiri pentru vătămări corporale suferite de persoane în timpul transportului.

2. Asigurări de sănătate, pentru care se acordă:
 - despăgubiri financiare;
 - despăgubiri în natură;
 - despăgubiri mixte (financiare și în natură).
3. Asigurări de mijloace de transport terestru (altele decât feroviare), care acoperă:
 - daune survenite la mijloacele de transport terestru cu motor;
 - daune survenite la mijloacele de transport terestru, altele decât cele cu motor.
4. Asigurări de mijloace de transport feroviar, care acoperă daune survenite la mijloacele de transport feroviar care se deplasează sau transportă mărfuri ori persoane.
5. Asigurări de mijloace de transport aerian, care acoperă daune survenite la mijloacele de transport aerian.
6. Asigurări de mijloace de transport maritim, lacustru și fluvial, care acoperă:
 - daune survenite la mijloace de transport fluvial;
 - daune survenite la mijloace de transport lacustru;
 - daune survenite la mijloace de transport maritim.
7. Asigurări de bunuri în tranzit, care acoperă: daune suferite de mărfuri, bagaje și alte bunuri transportate.
8. Asigurări de incendiu și alte calamități naturale, care acoperă daune suferite de proprietăți și bunuri (altele decât bunurile cuprinse în clasele 3, 4, 5, 6 și 7) cauzate de: incendiu, explozie, furtună, alte fenomene naturale în afara furtunii, energie nucleară, surpare de teren.
9. Alte asigurări de bunuri, care acoperă daune suferite de proprietăți și bunuri (altele decât bunurile cuprinse în clasele 3, 4, 5, 6 și 7), atunci când aceste daune survin generate de grindină sau îngheț, furt, altele decât cele prevăzute la pct. 8.
10. Asigurări de răspundere civilă pentru autovehicule, care acoperă daune care rezultă din folosirea autovehiculelor terestre (inclusiv răspunderea transportatorului).
11. Asigurări de răspundere civilă pentru mijloace de transport aerian, care acoperă daune care rezultă din folosirea mijloacelor de transport aerian (inclusiv răspunderea transportatorului).
12. Asigurări de răspundere civilă pentru mijloace de transport maritim, lacustru și fluvial (inclusiv răspunderea transportatorului).
13. Asigurări de răspundere civilă generală, care acoperă daune din prejudicii produse terților, altele decât cele menționate la pct. 10, 11 și 12.
14. Asigurări de credite care acoperă următoarele riscuri: insolvabilitate, credit de export, vânzare în rate, credit ipotecar, credit agricol.
15. Asigurări de garanții pentru: garanții directe și garanții indirecte.
16. Asigurări de pierderi financiare, care acoperă:
 - riscuri de șomaj;
 - insuficiența veniturilor;
 - pierderi datorate condițiilor meteorologice nefavorabile;
 - nerealizarea beneficiilor;
 - riscurile aferente cheltuielilor curente;
 - cheltuieli comerciale neprevăzute;
 - deprecierea valorii de piață;
 - pierderile de rentă sau alte venituri similare;

- pierderile comerciale indirecte, altele decât cele menționate anterior;
 - pierderile financiare necomerciale;
 - alte pierderi financiare, conform clauzelor contractului de asigurare.
17. Asigurări de protecție juridică, care acoperă cheltuielile cu procedura judiciară și alte cheltuieli, cum ar fi: recuperarea pagubei suferite de asigurat printr-o procedură civilă, apărarea ori reprezentarea asiguratului într-o procedură penală, administrativă sau împotriva unei reclamații îndreptate împotriva acestuia.
18. Asigurări de asistență a persoanelor aflate în dificultate în cursul deplasărilor sau absențelor de la domiciliu ori de la locul de reședință permanentă.

1.5. Societățile de asigurare și brokerii

Indiferent de forma de proprietate societățile de asigurare, își desfășoară activitatea potrivit legii, urmărind realizarea de profit. Aceste societăți sunt obligate să se încadreze în prevederile legale referitoare la: mărimea capitalului social minim subscris și vărsat, mărimea obligațiilor pe care și le pot asuma; rezervele de prime și/sau de daune pe care trebuie să le constituie; modul de ținere a evidenței activității desfășurate; forma bilanțului și a contului de profit și pierdere care trebuie întocmite și publicate. Societățile în cauză trebuie să respecte avizele și normele instituțiilor de stat însărcinate cu supravegherea asigurărilor.

Selecția riscurilor constituie un principiu de bază, de respectarea căruia depinde buna desfășurare a activității de asigurare. Astfel, pentru ca un asigurator să-și poată desfășura activitatea în condiții cât mai apropiate de cele stabilite în urma unor observații statistice și a calculelor matematice efectuate pe baza acestora pentru determinarea nivelului primelor de asigurare, trebuie să excludă orice posibilitate de a prelua riscuri care să-i fie total nefavorabile. Drept urmare, asiguratorii se preocupă să selecteze riscurile pe care le acoperă prin asigurare în ideea de a le elimina pe cele cu producere certă și pe cele cu posibilitate mare de producere.

Tabelul 3

Clasamentul primelor 10 companii de asigurare din România (perioada ianuarie - septembrie 2012)

Top 10 - Total piață		
<i>Nr. crt.</i>	<i>COMPANIE</i>	<i>PBS (Prime brute subscrise) (mil RON)</i>
1.	OMNIASIG VIG	788,72
2.	ASTRA Asigurări	788,67
3.	ALLIANZ-ȚIRIAC	665,42
4.	GROUPAMA Asigurări	604,19
5.	ASIROM VIG	447,67
6.	ING Asigurări de Viață	402,79
7.	GENERALI România	363,28
8.	UNIQA Asigurări	346,48
9.	EUROINS România	345,64
10.	BCR Asigurări de Viață VIG	275,36

Top 10 - Asigurări de viață		
Nr. crt.	COMPANIE	PBS (Prime brute subscrise) (mil RON)
1.	ING Asigurări de Viață	401,40
2.	BCR Asigurări de Viață VIG	264,54
3.	METROPOLITAN Life	160,00
4.	ALLIANZ-ȚIRIAC	68,54
5.	ASIROM VIG	63,16
6.	GENERALI România	63,02
7.	BRD Asigurări de Viață	45,98
8.	GRAWE România	39,77
9.	GROUPAMA Asigurări	34,45
10.	EUREKO Asigurări	23,31
Top 10 - Asigurări generale		
Nr. crt.	COMPANIE	PBS (Prime brute subscrise) (mil RON)
1.	OMNIASIG VIG	788,72
2.	ASTRA Asigurări	776,36
3.	ALLIANZ-ȚIRIAC	596,88
4.	GROUPAMA Asigurări	569,74
5.	ASIROM VIG	384,51
6.	UNIQA Asigurări	346,48
7.	EUROINS	345,64
8.	GENERALI România	300,26
9.	CITY Insurance	239,15
10.	CARPATICA Asig.	206,99

Sursa: www.insuranceprofile.ro

Alături de societățile de asigurare pe piața românească acționează și brokerii. Brokerul de asigurare este persoana juridică română sau străină ori societatea mutuală autorizată în condițiile legii, care, pentru clienții săi, negociază sau încheie contracte de asigurare și acordă alte servicii în legătură cu protecția împotriva riscurilor sau cu regularizarea daunelor. Relația pe care o are un broker de asigurări cu un client al său este o relație de parteneriat, brokerul reprezentând interesele asiguratului în fața societăților de asigurare.

Brokerul de asigurare asistă clientul în relația cu societatea de asigurare pentru cumpărarea unei polițe de asigurare sau pentru conceperea unui program special adaptat analizei de management al riscului. Pentru un program de asigurare deja existent al unui asigurator, brokerul poate verifica sau chiar negocia condițiile contractuale și prima de asigurare pe care o plătește clientul său.

Un alt serviciu important pe care îl poate face un broker este consultanța sau chiar asistența în cazul dosarelor de daună pentru clienții săi. Veniturile unui broker sunt de obicei din comisionul primit de la societatea de asigurări pentru asigurările pe care acesta le cumpără în numele clienților săi. Pentru serviciile pe care le face un broker este plătit de către societatea de asigurare sau de reasigurare prin aplicarea unei cote procentuale asupra primei de asigurare sau de reasigurare pe care o plătește clientul. Brokerii de asigurare prin serviciile de consultanță oferite au un rol foarte important în reducerea cheltuielilor privind acoperirea riscului și monitorizarea unui program de asigurare, fiind astfel considerați experți în asigurări.

Pe piața asigurărilor poate acționa și agentul de asigurări care este persoana fizică sau juridică abilitată să negocieze sau să încheie în numele și în contul asigurătorului contracte de asigurare cu terții.

Tabelul 4

**Clasamentul primelor 10 companii de brokeraj din România
(perioada ianuarie – septembrie 2012)**

Top 10 – Brokeri de asigurare		
Nr. crt.	COMPANIE	Prime brute intermediare (mil RON)
1.	MARSH Romania	169,10
2.	PORSCHE Broker	136,47
3.	UNICREDIT Insurance Broker	122,14
4.	SAFETY Broker	106,44
5.	DESTINE Broker	78,21
6.	AON Romania	71,24
7.	TRANSILVANIA Broker	69,33
8.	PIRAEUS Insurance Broker	51,72
9.	AIR Broker	49,11
10.	GRAS SAVOYE Romania	48,01

Sursa: www.insuranceprofile.ro

Atunci când dorim să facem o asigurare vom alege societatea de asigurare după următoarele criterii de bază, care nu trebuie omise:

- să posede o largă rețea teritorială;
- să dispună de un capital social adecvat claselor de asigurare practicate;
- să facă parte din organizații profesionale de profil;
- să aibă contracte de reasigurare cât mai bune;
- să ofere materiale de informare transparente;
- să fie cât mai specializată pe tipul de poliță ales.

1.6. Cadrul de reglementare a asigurărilor

Legislația care reglementează piața asigurărilor și reasigurărilor în România se referă în mod special la:

- norme adoptate de CSA, în vigoare;
- legi, ordonanțe de urgență care legiferează piața financiară românească;
- proiectele legislative la care lucrează specialiștii CSA și care se supun consultărilor din piață;
- Directive ale Uniunii Europene în domeniul asigurărilor;
- sancțiuni internaționale.

Actul de bază care reglementează atât activitatea de asigurare pe piața românească, cât și organizarea și funcționarea Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor este *Legea nr.*

32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor. Această lege prevede:

- organizarea și funcționarea societăților comerciale de asigurare, de asigurare – reasigurare și de reasigurare, a societăților mutuale, precum și a intermediarilor în asigurări;
- organizarea și funcționarea Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor;
- supravegherea asigurătorilor și reasigurătorilor care desfășoară activitatea în sau din România;
- supravegherea activității intermediarilor în asigurări și reasigurări, precum și a altor activități în legătură cu acestea.

Alături de legea *Legea nr. 32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor* există și alte legi și ordonanțe care au rolul de a reglementa activitatea de asigurare, dintre care amintim:

- Legea nr. 136 din 29 decembrie 1995 privind asigurările și reasigurările în România;
- Legea nr. 503 din 2004 privind redresarea financiară și falimentul societăților de asigurare;
- Legea nr. 304 din 13 noiembrie 2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România;
- Legea nr. 260 din 4 noiembrie 2008 privind asigurarea obligatorie a locuințelor împotriva cutremurelor, alunecărilor de teren sau inundațiilor;
- Ordonanța de urgență nr. 61/2008 privind implementarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii;
- Legea nr. 248/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 260/2008 privind asigurarea obligatorie a locuințelor împotriva cutremurelor, alunecărilor de teren sau inundațiilor, etc.

Comisia de Supraveghere a Asigurărilor (CSA) este singura autoritate împuternicită prin lege cu atribuții de autorizare, supraveghere prudențială și control a activității de asigurare/intermediere în asigurări în România. De asemenea, CSA are și atribuția de emite a normelor de aplicare a legilor din domeniul asigurărilor.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 32/2000, cu modificările și completările ulterioare, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor îndeplinește și calitatea de administrator al fondului de garantare – fond care asigură protecția asiguraților și păgubiților prin preluarea obligațiilor de plată față de aceștia ale societăților de asigurare declarate în insolvență.

Printre atribuțiile Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor se numără:

- autorizează asigurătorii, reasigurătorii și brokerii de asigurare și/sau de reasigurare să desfășoare activitate de asigurare, reasigurare, respectiv intermediere în asigurări și/sau în reasigurări, după caz, și aprobă orice modificare a documentelor sau condițiilor pe baza cărora s-a acordat această autorizare;
- autorizează practicarea asigurărilor obligatorii stabilite prin lege;
- aprobă, la cererea asigurătorilor, reasigurătorilor și brokerilor de asigurare și/sau de reasigurare, limitarea, suspendarea sau, după caz, încetarea activității, după verificarea situației financiare a acestora;
- efectuează controale periodice sau inopinate la sediile asigurătorilor și ale intermediarilor în asigurări, face investigații detaliate privind condițiile de desfășurare a activității de către aceștia, între altele prin colectarea de informații și solicitarea de documente privind activitatea lor;

- solicită prezentarea de informații și documente, inclusiv cu caracter statistic, referitoare la activitatea de asigurare, managementul acestei activități și conducerea executivă a acesteia, atât de la asiguratorii, reasiguratorii, intermediarii în asigurări și/sau în reasigurări, cât și de la oricare altă persoană, fizică sau juridică, care are legătură directă ori indirectă cu activitatea acestora;

- ia măsurile necesare pentru ca activitatea de asigurare să fie gestionată cu respectarea normelor prudențiale specifice;

- aplică măsurile prevăzute de lege privind redresarea financiară, reorganizarea sau, după caz, falimentul asiguratorilor și reasiguratorilor;

- îndeplinește calitatea de administrator al Fondului de Garantare;

- aplică măsurile de sancționare prevăzute de lege;

- primește și răspunde la toate sesizările și reclamațiile privind activitatea asiguratorilor, reasiguratorilor și intermediarilor în asigurări și/sau în reasigurări;

- participă, în calitate de membru, la comitetele sau organismele specifice domeniului asigurărilor de pe lângă Comisia Europeană, la asociațiile internaționale ale autorităților de supraveghere în asigurări și reprezintă România la conferințe și întâlniri internaționale.

În concluzie, prin legislația adoptată în România s-a urmărit armonizarea acesteia cu cea comunitară, precum și crearea unui cadru pentru supravegherea solvabilității asiguratorilor și stabilirea unor standarde recunoscute pe plan internațional. Impunerea unor limite ridicate de capital va duce la fuzionări sau chiar la lichidări de societăți din domeniul asigurărilor, rămânând pe piață doar acelea care pot să facă față noilor condiții.

Cuvinte cheie:

- asigurare;
- fond de asigurare;
- protecția riscurilor;
- asigurări de viață;
- asigurări generale;
- societate de asigurare;
- broker de asigurări.

1.7. Întrebări și teste

1.7.1. Întrebări de verificare și teme de dezbateri

1. Prezentați etapele principale ale evoluției asigurărilor în România.
2. Prezentați implicațiile asigurărilor din punct de vedere economic, financiar și juridic, precum și caracteristicile acestora.
3. Care sunt funcțiile asigurărilor?

4. Din punct de vedere al modului de realizare a raporturilor juridice de asigurare, asigurările se împart în două categorii: obligatorii și facultative. Prezentați cele două tipuri de asigurări.
5. Prezentați pe scurt principalele tipuri de asigurări (de bunuri, de persoane, de răspundere civilă și de riscuri financiare).
6. Explicați următoarele noțiuni: asigurare directă, coasigurare și reasigurare.
7. Prezentați deosebiriile dintre asigurările de viață și asigurările de non-viață.
8. Caracterizați principalii reprezentanți ai ofertei de asigurări: societățile de asigurare și brokerii de asigurare.
9. Care sunt principalele atribuții ale Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor?

1.7.2. Teste de evaluare

1. Asigurătorul oferă asiguratului protecție pentru:
 - a) riscurile cuprinse în contractul de asigurare, obligându-se să acopere contravaloarea daunelor sau suma asigurată, în caz de producere a acestor evenimente;
 - b) riscurile care nu sunt cuprinse în contractul de asigurare;
 - c) toate riscurile, indiferent dacă sunt sau nu cuprinse în contractul de asigurare;
 - d) un singur risc.
2. Densitatea asigurărilor este un indicator:
 - a) specific sectorului asigurărilor;
 - b) ce caracterizează situația financiară a asiguraților;
 - c) determinat ca raport între volumul de prime brute subscrise și numărul populației;
 - d) determinat prin formula $(\text{Prime brute încasate}/\text{PIB}) \times 100$.
3. Asiguratul se obligă prin contractul de asigurare să plătească asigurătorului:
 - a) indemnizația de asigurare;
 - b) despăgubirea;
 - c) suma asigurată;
 - d) prima de asigurare.
4. Funcțiile asigurărilor sunt următoarele:
 - a) funcția de administrare, funcția de control, funcția de compensare a pagubelor;
 - b) funcția de repartiție, funcția de control;
 - c) funcția de repartiție, funcția de control, funcția de compensare a pagubelor, funcția de prevenire a producerii pagubelor, funcția financiară;
 - d) funcția de administrare, funcția de control, funcția de compensare a pagubelor; funcția de prevenire a producerii pagubelor;
5. După natura relațiilor dintre părțile implicate în asigurare, există:
 - a) asigurări interne și asigurări externe;
 - b) asigurări obligatorii și asigurări facultative;
 - c) asigurarea directă, coasigurarea și reasigurarea;
 - d) asigurarea de răspundere civilă și asigurarea facultativă.

6. În România clasificarea asigurărilor cuprinde două categorii de asigurări (conform legislației în vigoare):
- a) asigurări simple și asigurări complete;
 - b) asigurări de bunuri și asigurări de servicii;
 - c) asigurări de bunuri și asigurări de răspundere civilă;
 - d) asigurări de viață și asigurări generale.
7. Asigurătorii se preocupă să selecteze riscurile pe care le acoperă prin asigurare. Vor fi eliminate de la asigurare:
- a) riscurile din calamități (inundații, cutremure, alunecări de teren, trăsnet, etc);
 - b) riscurile cu producere certă;
 - c) riscurile cu posibilitate mare de producere;
 - d) riscurile cu un grad redus de producere.
8. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor (CSA) este singura autoritate împuternicită prin lege cu:
- a) atribuții de autorizare, supraveghere prudențială și control a activității de asigurare / intermediere în asigurări din România;
 - b) atribuții de autorizare a încheierii contractelor de asigurări;
 - c) atribuții de aplicare a normelor legislative cu privire la formarea capitalului social al societăților de asigurare și societăților de servicii bancare;
 - d) atribuții de prevenire a riscurilor.
-

CAPITOLUL 2 ELEMENTELE TEHNICE ALE ASIGURĂRILOR

- 2.1. Subiecții și obiectul asigurării
- 2.2. Riscul în asigurări și interesul asigurat
- 2.3. Suma asigurată și prima de asigurare
- 2.4. Paguba, dauna, avaria și despăgubirea de asigurare.
Perioada de asigurare și teritoriul acoperit
- 2.5. Principii (sisteme) de acoperire a pagubei
- 2.6. Evenimente asigurate
- 2.7. Întrebări, teste și aplicații

Elementele tehnice ale asigurărilor privesc aspectele și condițiile intercorelate care definesc practicile corecte și eficiente în acest domeniu. Tehnica asigurărilor derivă dintr-o minuțioasă reglementare juridică și deci, dintr-o anumită specificitate contractuală, pe de o parte, și din existența unor mecanisme, uzanțe și proceduri de operare care consacră eficiența economică, prudențialitatea și responsabilitatea, pe de altă parte.

Interferențele elementelor sunt redate în Figura 5:

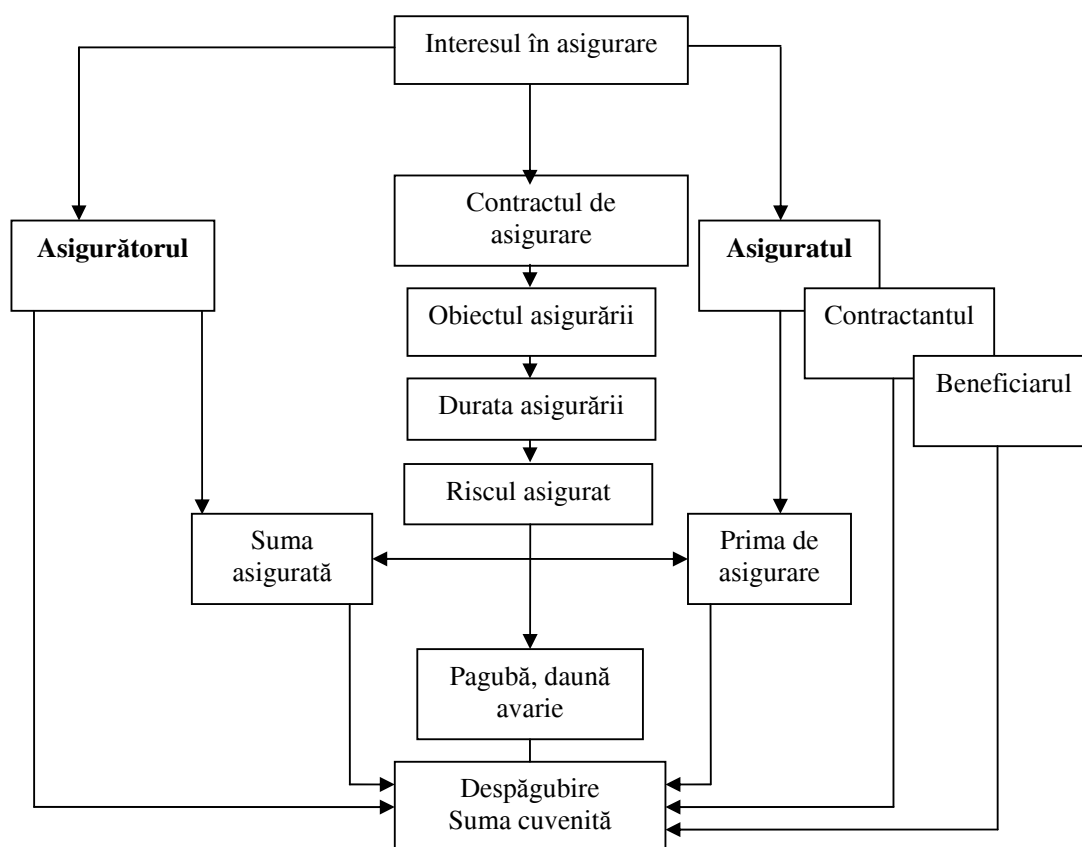

Figura 5 Interferențele dintre elementele tehnice ale asigurărilor